

ΠΡΟΣ ΝΕΟΥΣ ΙΑΤΡΙΚΟΥΣ ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ

Σειρά άρθρων τῶν «Ἀκτίνων» σχετικῶν μὲ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ψυχικοῦ παράγοντος εἰς τὸν ὀργανισμόν τοῦ ἀνθρώπου, μᾶς ἐγνώρισε τοὺς νέους δρόμους, πού ἢ σύγχρονος ἰατρικὴ ἐπιστῆμη εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ ἀκολουθήσῃ, διὰ νὰ καταστή ἄνταξία τοῦ προορισμοῦ της.

Εἰς τὰ ἄρθρα αὐτὰ βλέπομεν ὅτι σύγχρονοι ἰατροὶ Ἕλληνες καὶ ξένοι πεπεισμένοι ὅτι ἡ ὑλιστικὴ θεώρησις τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης δὲν εἶναι πλέον ἱκανὴ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν πραγματικότητά πού διαπιστώνουν καθημερινῶς εἰς τοὺς ἀρρώστους τῶν ἀνικανοποίητοι ἀπὸ τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν ξηρῶν θεραπευτικῶν μέσων, ὁμολογοῦν πλέον σήμερον ἀδιστακτικῶς τὴν ἀνάγκην τῆς μελέτης τοῦ ἀνθρώπου ὡς ζῶντος ὀργανικοῦ συνόλου.

Διὰ τοὺς ἐπιστήμονας αὐτοὺς ἡ εὐρυτέρα ἀντίληψις περὶ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἐκείνη πού ἀναγνωρίζει εἰς αὐτὸν τὴν ὑπαρξίν σώματος καὶ ψυχῆς, πού ἐνώνει τὴν ἀθλιότητα μιᾶς φθαρτῆς σαρκὸς μὲ τὴν εὐγένειαν μιᾶς ψυχῆς προωρισμένης διὰ τὴν αἰωνιότητα, ἀντίληψις ἡ ὁποία ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὰς καθημερινὰς ἐπὶ τῶν ἀρρώστων παρατηρήσεις.

Πράγματι, ἐρευνῶντες τὰς προόδους τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ ἀρνηθῶμεν, ὅτι ἡ ἰατρικὴ μὲ τὸν μηχανιστικὸν καὶ ὑλιστικὸν δρόμον πού ἠκολούθει ἕως τῶρα παρουσιάζει ἀσυνεπείας, διότι ἐνῶ καθημερινῶς ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν πόνον καὶ ἀναμετρᾷ τὴν κατάπτωσιν καὶ ἀθλιότητα τοῦ ἀνθρώπου, ἔχασε κάθε ἔννοιαν τοῦ ἀνθρωπίνου καὶ ἀγνοεῖ ἡμέρα τῆ ἡμέρα περισσότερο αὐτὸν τὸν ἀνθρώπον, μὲ ὅλα τὰ ψυχικὰ καὶ σωματικὰ του προβλήματα.

Διαπιστώνομεν πλέον, ὅτι εἰς τὴν σύγχρονον ἰατρικὴν αἱ νόσοι ἔχουν κατὰ τρόπον τεχνητόν, ἀπομονωθῆ σχεδὸν ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον καὶ ἀποχωρισμέναι ἀπὸ αὐτὸν

κατήντησαν τὸ μόναδικὸν κέντρον τῆς προσοχῆς τῶν ἐπιστημόνων. Ὁ ἀνθρώπος θεωρεῖται περισσότερο ὡς ρομπότ, τοῦ ὁποίου ἐπιδιορθοῦνται διαδοχικῶς τὰ διάφορα ὄργανα τοῦ σώματος καὶ δὲν ἀντιμετωπίζεται ὡς σύνολον αὐτόνομον καὶ ἀδιαίρετον, τὸ ὁποῖον ὑποφέρει ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ὑπάρξεώς του, καὶ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ θεραπευθῆ ὁλόκληρον. Βεβαίως, ὁ ρόλος τοῦ ἰατροῦ εἶναι νὰ παλαίῃ κατὰ τῶν νόσων, νὰ τὰς προλαμβάνῃ, ἀκόμη ὅμως περισσότερο συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἀνακαλύπτῃ τὰ ἐμπόδια πού ἀντιτίθενται εἰς τὴν ἀρμονικὴν καὶ τελείαν ἀνάπτυξιν τῆς ὑγείας τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἀποστολὴ του δὲν πρέπει πλέον νὰ περιορίζεται εἰς τὴν προφύλαξιν ἀπὸ τῶν μικροβίων καὶ εἰς τὴν ἀνακούφισιν τὴν προσωρινὴν τῶν ὁμοίων του ἀλλὰ νὰ προχωρῇ εἰς τὴν ἔρευναν ὁλοκλήρου τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ψυχικῶν καὶ ἠθικῶν προβλημάτων του διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν πλήρη ἀποκατάστασιν τῆς ὑγείας του. Ἐνεκα τούτου καθίσταται πασιφανὲς ὅτι ἡ ἰατρικὴ ἔχει πλέον ἀνάγκην ἀπὸ νέα θεμέλια. Καὶ ἐὰν σήμερον κλονίζεται τὸ οἰκοδόμημα τῆς μηχανιστικῆς καὶ ὑλιστικῆς ἰατρικῆς, εἶναι διότι ἡ ἰατρικὴ ἀπεπειράθη νὰ στηριχθῇ εἰς μιαν οὐτοπικὴν ἐλπίδα, νὰ κρατήσῃ τὴν ζωὴν εἰς ἓνα φυσικοχημικὸν τύπον.

Διέρχεται λοιπὸν κρίσιν ἡ ἰατρικὴ; Δὲν εὐρίσκεται λοιπὸν εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς της; Δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν προορισμόν της;

Φαίνεται ὅτι πράγματι κάτι συμβαίνει. Φωναὶ ἀκούονται ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, ὅτι ἡ σύγχρονος ἰατρικὴ καὶ οἱ σύγχρονοι ἰατροὶ ὀφείλουν νὰ ἐπανεύρουν τὸν ἀληθινὸν τῶν δρόμον. Ὡς μία ἀπάντησις εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ προβλήματα πού τυραννοῦν τὸν σύγχρονον εἰλικρινῆ ἐπιστήμονα,

ὁ ὁποῖος ἀναζητεῖ τὸν τρόπον νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδον ὅπου εὐρίσκεται, εἶναι καὶ αἱ φράσεις τοῦ καθηγητοῦ Clovis Vincent, τὰς ὁποίας ἀνέφερον εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐναρκτηρίου του μαθήματος, ὅταν ἐνεκαινίαζε τῷ 1939 τὴν ἔδραν τῆς νευροχειρουργικῆς, εἰς τὸ μεγάλο ἀμφιθέατρον τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων: «Εἰς τὴν σύγχρονον κοινωνίαν οἱ ἰατροὶ καὶ οἱ χειρουργοὶ εἶναι ὄντα προνομιούχα' εἰς τὸν αἰῶνα τῆς μηχανῆς δὲν ὑπάρχει κανεὶς εὐτυχῆς. Κανεὶς δὲν φροντίζει νὰ αὐξήσῃ τὴν ἀξίαν τῆς ἰδίας του προσωπικότητος' κανεὶς δὲν ἀσχολεῖται μὲ τὴν δυνατὴν καλυτέρευσιν τοῦ ἑαυτοῦ του. "Ολοὶ μὲ τὴν ταχύτητα τοῦ ἀεροπλάνου κυνηγοῦν μίαν εὐτυχίαν χιμαιρικήν, πού πρέπει καθημερινῶς νὰ τὴν ἀνανεώνουν διὰ νὰ μὴ τὴν χάσουν. Ἐλάχιστοι εἶναι ἐκεῖνοι εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ἐργασία φέρει μίαν ἀγνήν εὐτυχίαν... Σχεδὸν μόνοι εἰς τὸν κόσμον, μαζῇ μὲ ὀλίγους ἄλλους, οἱ ἰατροὶ καὶ οἱ χειρουργοὶ ἔχουν ἀκόμη τὴν εὐτυχίαν νὰ πραγματοποιοῦν μὲ τὰ χέρια των τὰς ἀντιλήψεις των, χωρὶς νὰ θυσιάσουν τὴν εὐτυχίαν τῶν ἄλλων' ἀκόμη ὅμως περισσότερον οἱ ἰατροὶ ἢμποροῦν νὰ γίνουν δημιουργοὶ τῆς εὐτυχίας τῶν συνανθρώπων των. Ἐκεῖνος πού ἀποδίδει τὸ παιδί εἰς τὴν μητέρα, τὸν σύζυγον εἰς τὴν γυναῖκα του, δημιουργεῖ μίαν εὐτυχίαν τὴν ὁποίαν τίποτε δὲν ἢμπορεῖ νὰ ἀντικαταστήσῃ. Ἀντιπροσωπεύει μέσα εἰς τὴν σύγχρονον ἀγρίαν ἀνθρωπότητα μίαν φυλὴν σπανίων ἀνθρώπων, τῆς ὁποίας σκοπὸς ἀποκλειστικὸς εἶναι ἡ νίκη κατὰ τοῦ πόνου καὶ τοῦ θανάτου. Κύριοι, ἄς μείνωμεν καὶ ἡμεῖς μέλη τῆς φυλῆς αὐτῆς». Τὴν πραγματοποιήσιν ὅμως ὅλων αὐτῶν οἱ ἰατροὶ θὰ τὴν ἐπιτύχουν μόνον ὅταν καταβάλουν προσπαθείας πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν, ὅταν κατανοήσουν ὅτι τὸ ἄμεσον καθῆκον τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης εἶναι νὰ στήσῃ τὰ θεμέλια μιᾶς ἰατρικῆς τοῦ μέλλοντος πού θὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἄνθρωπον ὅπως πραγματικὸν εἶναι καὶ θὰ καταστήῃ ἢ κατ' ἐξοχὴν ἐπιστήμη τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἰδίως ἐπιστήμη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀνθρώπου. Εὐτυχῶς εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἔχει γίνε

πλέον αὐτὸ ἀντιληπτὸν καὶ διαπρεπεῖς ἐπιστήμονες, ἡμέτεροι καὶ ξένοι ἰατροὶ ὄλων τῶν εἰδικότητων, ἀσχολοῦνται μὲ τὰς νέας κατευθύνσεις, γράφουν, ἀνταλλάσσουν τὰς γνώμας των, συνέρχονται εἰς συνέδρια διὰ νὰ λάβουν ἀποφάσεις. Αἱ «Ἀκτίνες» ἠσχολήθησαν εἰς σειράν ἄρθρων καὶ μὲ τὸ θέμα τοῦτο, θὰ προσπαθήσωμεν δὲ καὶ μὲ τὸ σημερινὸν ἄρθρον νὰ παράσχωμεν εἰκόνα τῶν νεωτέρων ἀντιλήψεων διὰ τὴν ἐπιβαλλομένην ἐξέλιξιν τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης. Καὶ ἡ ἀρχὴ εἶναι ἡ αὐτοκριτικὴ τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης.

★

Ἐάν ἀναλογισθῇ κανεὶς τὰς ἀναμφισβητήτους προόδους τὰς ὁποίας ἐπέτυχεν ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίως πενήντα ἔτη, θὰ παραμείνῃ κατάπληκτος πρὸ τῶν μεγάλων τῆς ἀνακαλύψεων καὶ τῶν σπουδαίων προφυλακτικῶν ἐπιτυχιῶν τῆς κατὰ πῶν λοιμωδῶν νόσων.

Ἡ ἐξαφάνισις σχεδὸν τῶν μολυσματικῶν νόσων καὶ ἡ αὐξήσις τοῦ μέσου ὄρου τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ἀποδεικνύουν φανερά πόσον ἰσχυρὰ εἶναι ἡ ἐπιστήμη αὐτῆ τῆς ζωῆς.

Καμμία μηχανικὴ ἐφεύρεσις δὲν προσέφερον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τόσα ὠφελήματα ὅσα ἡ ἀνάπτυξις τῆς συγχρόνου ἰατρικῆς, ὅσα ἡ γνῶσις τῆς ὕφης καὶ τῆς λειτουργίας τοῦ σώματος, ὅσα ἡ προστασία κατὰ τῶν ἰῶν καὶ τῶν μικροβίων. Πραγματικοὶ θρίαμβοι τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης, πού τὴν ἀνύψωσαν εἰς τὴν θέσιν μιᾶς ἐπιστήμης μὲ σπουδαίαν ἀποστολὴν διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ συνεχῶν ἀγώνων καὶ ἐρευνῶν κατώρθωσεν αὕτη νὰ ἀναλύσῃ μέχρι καὶ τῆς τελευταίας λεπτομερείας τὰς ἀλλοιώσεις τῶν διαφόρων ὀργάνων τοῦ σώματος, νὰ ταξινομήσῃ τὰς νόσους, νὰ ἀποκαλύψῃ κατὰ τὸ πλεῖστον τὰς παθογόνους αἰτίας τῶν νόσων.

Σταθμὸς ἀναντιρρήτου ἐξελίξεως καὶ προόδου ὁ εἰκοστὸς αἰὼν, ἔκαμεν ὄλους νὰ πιστεύσουν ὅτι ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη θὰ ἠδύνατο νὰ δώσῃ τὴν πλήρη ἐξήγησιν τῶν φαινομένων τῆς ζωῆς καὶ νὰ προσφέρῃ

ἀπεριορίστους δυνάμεις, ἀλλας διὰ νὰ θεραπεύωμεν καὶ ἄλλας διὰ νὰ ἀνακουφίζωμεν ἀπὸ ὅλας τὰς νόσους αἱ ὁποῖαι μασιάζουν τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν.

Παρ' ὄλην ὅμως τὴν θαυμαστὴν τεχνικὴν προαγωγὴν τῆς, ἢ Ιατρικῆς, ὅταν μάλιστα κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐζήτησε νὰ στηριχθῆ ἐπὶ τῆς ὑλιστικῆς μεταφυσικῆς, δὲν κατώρθωσε νὰ λύσῃ τὰ προβλήματα τοῦ ἀρρώστου, δὲν ἠδυνήθη νὰ παράσχη εἰς τοὺς μύστας τῆς τὰ ἀπαραίτητα ἐφόδια διὰ νὰ θεραπεύσουν τοὺς ἀρρώστους τῶν, δὲν ἐπέτυχε νὰ κάμῃ τὸν ἀσθενῆ νὰ ἀποβλέπῃ μὲ ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτήν.

Ὁ εἰλικρινὴς ἀπολογισμὸς τῶν ἐξ αὐτῆς ὠφελημάτων διὰ τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα, ὕστερα ἀπὸ τὰς τόσας ἀνακαλύψεις, ὕστερα ἀπὸ τόσους ἀγῶνας ἐπιστημονικοὺς ἐνὸς περιῖπου αἰῶνος, τοῦ αἰῶνος τῆς ἐξαιρετικῆς ἀναπτύξεώς τῆς, παρουσιάζεται ἀκόμη τόσον πενιχρός, ὥστε νὰ παρέχῃ τὸ δικαίωμα εἰς κάθε ἐπιστήμονα νὰ διερωτᾶται ἂν πράγματι ἐπετελέσθησαν ὅλα τὰ ἀνωτέρω, ἂν ἔχωνται ἀπολύτου ἀληθείας, ἂν τέλος ἐφαρμόζονται καλῶς, ἐφόσον τόσα ἐξ αὐτῶν ἀνεμένοντο.

Ἄντὶ ὁ ἀνθρώπος νὰ ἀποθνήσκῃ ταχέως ἀπὸ τὰς μολυσματικὰς νόσους, ἀποθνήσκῃ ἀργὰ ἀλλὰ καὶ ὀδυνηρότερα ἀπὸ τὰς διαφόρους ἐκφυλιστικὰς ἀλλοιώσεις τῶν διαφόρων ὀργάνων. Οἱ ὅροι τῆς τεχνικῆς ζωῆς τοῦ πολιτισμένου ἀνθρώπου ἔκμασαν νὰ αὐξηθῆ μίᾳ σειρᾷ παθήσεων ἢ νὰ ἀναπτυχθοῦν ἄλλαι, αἱ ὁποῖαι παρατηροῦντο σπανιώτερον.

Διαθήτης, χρόνιοι ρευματισμοί, ἀρθρίτις, χρόνιοι δηλητηριάσεις, νόσοι τῶν ἀρτηριῶν καὶ τῶν φλεβῶν, καρδιακαὶ παθήσεις, καρκίνος, ἀσθμα, νόσοι τοῦ αἵματος, ἀλλοιώσεις τῶν νεφρῶν καὶ τόσα ἄλλα βασανίζουν τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον. Ἄς μὴ λησμονήσωμεν καὶ τοὺς ψυχοπαθεῖς καὶ τοὺς νευρολογικοὺς ἀρρώστους ποὺ εἶναι ἀπείρως περισσότεροι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους πάσχοντας ἐκ διαφόρων νοσημάτων. Ἄλλὰ ἀκόμη περισσότερο ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον καταπλήσσει τὸν σύγχρονον ἐπιστήμονα εἶναι ὁ μεγάλος ἀριθμὸς τῶν ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι παρουσιάζουν μίαν ἐνδιά-

μεσον κατάστασιν μεταξύ νόσου καὶ ὑγείας. Οὔτε πραγματικὰ ἄρρωστοι οὔτε πραγματικὰ ὑγιεῖς, ζοῦν εἰς μίαν ἀσταθῆ ἰσορροπίαν. Ἐὰν ὁ ἀνθρώπος ζῆ περισσότερα ἔτη, ἐὰν αἱ θανατηφόροι νόσοι εἶναι ὀλιγώτεραι παρ' ὅ,τι ἄλλοτε, αἱ χρόνιοι αὐταὶ καταστάσεις συναντῶνται συχνάκις καὶ δὲν ἐξελίσσονται οὔτε πρὸς τὴν νόσον οὔτε πρὸς τὴν ὑγείαν.

Καὶ ὅμως, αἱ ἀνακαλύψεις διαδέχονται ἢ μία τὴν ἄλλην, ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ κάθε ἐπιστημονικὸν γεγονός, τὸ πλεόν ἀπλοῦν, ἀποδεικνύει τὴν ἄγνοιαν.

Ἡ Ιατρικὴ ἀγωνίζεται, παλαίει, ζητεῖ, ἀλλὰ εὐρίσκει πάντοτε ἐμπρὸς τῆς ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα δὲν τῆς ἐπιτρέπουν νὰ χαρῆ τοὺς θριάμβους τῶν τόσων ἐρευνῶν, τῶν τόσων ἀνακαλύψεων, τῶν τόσων ἐπιτυχιῶν τῆς.

Εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι παραλείπει κάτι τὸ βασικόν εἰς τὰς ἐρεῦνας τῆς, κάτι τὸ ἀπαραίτητον, καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὴν ὥραν τοῦ ἐκάστοτε θριάμβου τῆς βλέπει νὰ καταρρέουν αἱ ἐλπίδες τῆς.

Τί εἶναι λοιπὸν ἐκεῖνο ποὺ λείπει ἀπὸ τὴν σύγχρονον Ιατρικὴν, ὥστε παρ' ὄλην τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὴν πρόοδον ποὺ ἔχει ἐπιτύχει νὰ παρουσιάσῃ ἐλάχιστα ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ προσδοκώμενα ὠφελήματα καί, ὅπως λέγει ὁ Βιοτ, νὰ ἀκούωνται πλέον ἀπὸ ὅλας τὰς πλευρὰς κραυγαὶ ἀπογνώσεως διὰ νὰ εὕρῃ τὸν ὀρθόν τῆς δρόμον; Τί εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τὰς στιγμὰς τοῦ θριάμβου προκαλεῖ ἄλλοτε μὲν τὴν εἰρωνείαν, ἄλλοτε δὲ τὸν σκεπτικισμόν; Τί εἶναι ἐκεῖνο ποὺ ἀναγκάζει τοὺς Ιατροὺς, ὅταν εὐρίσκονται μεταξύ τῶν, νὰ ὁμολογοῦν τὴν ἀτέλειαν τῶν γνώσεών τῶν καὶ νὰ ἀφίνουν νὰ φαίνεται ἢ ἀπογοήτης τῶν διὰ τὴν Α ἢ Β ἢ Γ μέθοδον, μὲ τὴν ὁποῖαν ἐπίστευον ὅτι θὰ ἔβλεπον θετικὰ ἐπὶ τῶν ἀρρώστων τῶν ἀποτελέσματα;

Τί εἶναι ἄρα γε τέλος (διότι εἶναι ἀπειρα τὰ ἐρωτήματα) ἐκεῖνο ποὺ προκαλεῖ τὸν πολλαπλασιασμόν τῶν σχολῶν, τὴν ποικιλίαν τῶν τάσεων, χωρὶς νὰ καταστή δυνατὸν μέχρι σήμερον νὰ ἀποδειχθῆ ποία ἐξ ὄλων εὐρίσκεται πλησιέστερον πρὸς τὴν ἀλήθειαν;

Τὰ ἐρωτήματα αὐτά, καὶ τόσα ἄλλα, προβάλλονται ἀμείλικτα πρὸ τοῦ εἰλικρινοῦς ἐπιστήμονος καὶ ὡς συνέπειαν ἔχουν νὰ προκαλοῦν εἰς αὐτὸν αἰσθήματα ἀνησυχίας, ἐλλείψεως ἐμπιστοσύνης πρὸς τὴν ἰατρικὴν, συγχύσεως ἀνευ διεξόδου.

Εἰς τὰ ἐρωτήματα ὁμοῦ αὐτὰ πρέπει νὰ δοθῇ ἐπὶ τέλος μίᾳ ἀπάντησις, ἢ ὁποῖα τότε μόνον θὰ εὑρεθῇ, ὅταν μετὰ εἰλικρινείας καὶ κατόπιν ἀπροκαταλήπτου ἐρεύνης, ὁ ἐπιστήμων θελήσῃ νὰ ζητήσῃ τὰς αἰτίας τῶν ἀποτυχιῶν ποὺ παρουσιάζονται καθημερινῶς ἐμπρὸς του.

★

Ἐὰν παρακολουθήσωμεν τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἰατρικῆς κατὰ τὸν 19ον καὶ 20ὸν αἰῶνα, θὰ ἴδωμεν ὅτι κατόπιν τῶν θριάμβων τῆς παθολογικῆς ἀνατομίας καὶ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν μικροβίων, ἠκολούθησε τὸν δρόμον τῆς συνεχοῦς ἐρεύνης τοῦ ἀνθρώπινου σώματος καὶ ἐπίστευσεν ἀπολύτως ὅτι μόνον τὰ μικρόβια εἶναι ἡ αἰτία τῆς πλειονότητος τῶν νόσων.

Ἡ περιέργεια, ὁ πόθος νὰ ἀνακαλυφθοῦν τὰ αἷτια τῶν νόσων ἐπολλαπλασίασε τὰς ἀναλύσεις, τὰς παρατηρήσεις καὶ τὰ πειράματα πρὸς ἐξήγησιν τῶν διαφόρων ἀλλοιώσεων. Αἱ ἀνακαλύψεις τῆς πειραματικῆς ἰατρικῆς μετεφέρθησαν αὐτούσαι ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὡς αἰτία ἐκάστης νόσου ἐθεωρήθη πάντοτε ἡ ἀνεύρεσις ἐνὸς μικροβίου, ἐνὸς ὑγροῦ, ἢ ἀτροφία ἢ ἡ ὑπερτροφία ἐνὸς ὀργάνου, μίᾳ κοιλότητος, ἢ ἀπόφραξις ἐνὸς ἀγγείου κ.ἄ. Σὺν τῷ χρόνῳ ἡ εἰδίκευσις ἔφθασεν εἰς τοιοῦτο σημείον, ὥστε ἕκαστον πλέον ὄργανον νὰ κατανέμεται εἰς τεμάχια, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ ἐμελετᾶτο καλύτερον καὶ θὰ ἐθεραπεύετο ἀποτελεσματικώτερον.

Ἡ μελέτη αὐτῶν τῶν νόσων, ἐξεταζομένων χωριστὰ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον, ὁ ὁποῖος ὑπέφερεν ἐξ αὐτῶν, κατέστησε διὰ τοῦ χρόνου τὸν ἰατρὸν μᾶλλον ἕνα πειραματιστὴν ἀπλοῦν, λησμονοῦντα τὴν συγκεκριμένην πραγματικότητά, ἐφόσον ἡ νόσος παρέμενε δι' αὐτὸν ὡς μίᾳ ἔννοια ὑφισταμένη αὐτῇ καθ' ἑαυτήν, ὡς νὰ ἦτο ἀνεξάρτητος τοῦ ἄρρωστοῦ καὶ ἐκτὸς αὐ-

τοῦ. Μικρόβια, ἀλλοιώσεις τῶν διαφόρων ὀργάνων, πειράματα ἐπὶ τῶν ζώων, θεραπεῖαι διάφοροι ἐκ τοῦ ζώου εἰς τὸν ἀνθρώπον. Καὶ ὁμοῦ εἶναι γνωστὸν, ὅτι τὸ μικρόβιον καὶ ἡ ἀλλοίωσις δὲν εἶναι τὸ πᾶν εἰς τὴν νόσον. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι παράγοντες. Ὑπάρχει τὸ ἔδαφος, ὑπάρχει ὁ ἀνθρώπος, ὅπως ἐπίσης εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ συμπτωματικὴ εἰσαγωγή μικροβίων εἰς τὸν ὀργανισμόν δὲν ἀρκεῖ διὰ νὰ προκαλέσῃ τὴν νόσον. Ὁ ἰατρὸς Allendy ἀναφέρει τὸ χαρακτηριστικὸν παράδειγμα στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι, θέλοντες νὰ ἀποφύγουν τὴν μετάβασιν εἰς τὸ μέτωπον, εἰσῆλθον κρυφίως εἰς θάλαμον πασχόντων ἐξ ὀστρακιάς καὶ ἐκοιμῶντο εἰς τὰς αὐτὰς κλῖνας τῶν ἀρρώστων, χωρὶς οὐδεὶς ἐκ τούτων νὰ πάθῃ τι. Διὰ νὰ ἀποδειχθῇ ἀπολύτως ὅτι ἐν τῇ πραγματικότητι μᾶς διαφεύγουν οἱ βαθύτεροι νόμοι τῆς μόλυνσεως καὶ ἄρρωστοι καὶ ὑγιεῖς παρουσιάζουν ὅλας τὰς ποικιλίας τῶν ἀτομικῶν ἰδιοτήτων.

Ἐπίσης εἶναι γνωστὸν, ὅτι συχνάκις εἶναι ἐπιστημονικῶς ἀδύνατον νὰ συναρτησωμεν τὰ παρατηρούμενα συμπτώματα πρὸς μίαν καθωρισμένην ὀργανικὴν ἀλλοίωσιν. Μία συγκοπὴ ἐπιφέρουσα τὸν θάνατον, πολλαὶ ψυχικαὶ παθήσεις, δὲν ἀφίνουν ἴχνος εἰς τὴν νεκροψίαν. Ἄφ' ἑτέρου εἰς ἄλλας περιπτώσεις ὑπάρχει ποιαύτη δυσαναλογία μεταξὺ τῆς νόσου καὶ τῶν ἀτομικῶν ἀλλοιώσεων, ὥστε ὁ καθηγητὴς Abramí νὰ σημειώσῃ τὰ ἑξῆς: «Αἱ λειτουργικαὶ διαταραχαὶ εἶναι ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι δίδουν εἰς τὰς ὀργανικὰς παθήσεις τὰς διαφόρους μορφὰς των. Δὲν ἐκπλήττεσθε-λέγει-ὅτι δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ἐξηγήσετε τοῦτο δι' ἐκείνου; Μὲ ἕνα μικρὸν λίθον εἰς τὴν χοληδόχον κύστιν μίᾳ ἄρρωστη ὑποφέρει ἀπὸ κωλικοῦς ποὺ τίποτε δὲν ἠμπορεῖ νὰ τοὺς σταματήσῃ· μίᾳ ἄλλῃ, τῆς ὁποίας ἡ χοληδόχος περιέχει δεκάδα λίθων, ὑποφέρει ἐνίοτε καὶ μόνον ἀπὸ τὸν στόμαχον· ἄλλη πάλιν μὲ ἀφθονίαν λίθων δὲν ἐκδηλώνει μέχρι τέλος τῆς ζωῆς της οὐδὲ τὴν παραμικρὰν ἀδιαθεσίαν».

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰ πειράματα ἐπὶ ζώων, τὰ τόσον ἐπιβεβλημένα βεβαίως καὶ

πολύτιμα, παραγνωρίζεται τὸ οὐσιωδέστερον, ὅτι μεταξὺ τῆς φυσιολογίας τῶν ζώων καὶ τῆς φυσιολογίας τῶν ἀνθρώπων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ ταυτότης παρὰ μόνον ἀναλογία. Ἀναλογία, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς σκέπτεται νὰ τὴν ἀμφισβητήσῃ καὶ εἶναι πράγματι σπουδαῖον ὅτι μεταξὺ τῶν ζώντων ὀργανισμῶν ὑπάρχουν λειτουργικαὶ καταστάσεις ὅμοιαι καὶ ὅτι τὰ βιολογικὰ φαινόμενα ἀνευρίσκονται εἰς ὄλους τοὺς βαθμοὺς τῆς ἱεραρχίας τῆς φυσικῆς ἱστορίας.

Εἶναι ἀκόμη σπουδαῖον ὅτι αἱ ὁμοιότητες αὗται εἶναι τόσο μεγάλαι ὥστε π.χ. μὲ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Chauveau καὶ Marey ἐπὶ τοῦ ἵππου διελευκάνθη τὸ μηχανικὸν πρόβλημα τῆς συστολῆς τῆς καρδίας, τῶν κινήσεων τῶν βαλβίδων. Εἶναι ἀκόμη ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι ὁ ἴδιος βάκιλλος ἀνευρίσκεται εἰς τὰς φυματικές ἀλλοιώσεις τοῦ βοῦς καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἄλλα ἄπειρα εἶναι σπουδαῖα καὶ θαυμαστά, ἀλλ' ἐὰν περιορισθῶμεν εἰς αὐτὰ τὰ δύο παραδείγματα θὰ ἴδωμεν ὅτι ἡ συστολή τῆς καρδίας δὲν εἶναι τὸ πᾶν εἰς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος καὶ ὅτι ὁ βάκιλλος, ἡ τοξίνη, ἡ ἀνατομικὴ ἀλλοίωσις δὲν εἶναι τὸ πᾶν εἰς τὴν φυματίαν. Διότι τὸ βιοψυχολογικὸν σύνολον τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ ὁποῖον ἐπιτελοῦνται αἱ ἐπεξεργασίαι, εἶναι τόσο διάφορον, ὥστε ἐκάστη παρατήρησις δὲν δύναται νὰ παραμείνῃ ὅπως διεπιστώθη, ἀλλὰ πρέπει νὰ μεταμορφωθῇ ριζικῶς.

Ἐκεῖ ὅμως ὅπου ἡ σύγκρισις ἰατρικῆ ἐπιστήμῃ ἐν τῇ ραγδαίᾳ τῆς ἐξελίξει παρουσιάζει τὰ μεγαλύτερα κενά, εἶναι ἡ κατάτμησις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος εἰς τὰ διάφορα συστήματα καὶ ὄργανα, διὰ τὴν καλυτέραν μελέτην καὶ θεραπείαν τῶν νόσων ἐξ ὧν εἶναι προσβεβλημένα. Λησμονεῖται ἀπολύτως εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὅτι μὲ τὴν ἀνατομικὴν ἀντίληψιν, τὴν στατικὴν ἀντίληψιν τῆς νόσου, πρέπει νὰ συνδυασθῇ ἡ βιολογικὴ ἀντίληψις, ἡ δυναμικὴ, ἡ βασιζομένη ὄχι μόνον ἐπὶ τῆς σπουδῆς τῆς ὀργανικῆς συστάσεως, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ὀλικῆς μελέτης τῶν ζωτικῶν λειτουργιῶν. Ἐξ ἄλλου, ὅσον περισσότερο

μελετῶνται αἱ λειτουργίαι αὗται, τόσο περισσότερο ἀποκτᾶται ἡ πεποίθησις, ὅτι ὁ ὀργανισμὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελεῖ ἓνα σύνολον, ὄχι ἓνα σύστημα διαμερισμάτων τὰ ὁποῖα χωρίζονται ἀπὸ στεγανά χωρίσματα, καὶ ὅτι τὸ ἀνθρώπινον ὄν δὲν ἀποτελεῖ μωσαϊκὸν διαφόρων λίθων.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον γνωρίζομεν ἀπολύτως ἀλλὰ καὶ λησμονοῦμεν καθημερινῶς εἶναι ὅτι εἰς κάθε ὀργανισμὸν ὑπάρχει μία ἐνότης, μία ἀτομικότης, μία πρωτοτυπία τῶν διαφόρων ἰσθῶν ποὺ τὸν ἀποτελοῦν καὶ τοῦ δίδουν ἴδιον χαρακτήρα. Διότι ἡ ζωὴ δὲν ἀφίνεται νὰ τεμαχισθῇ τεχνητῶς εἰς διαμερίσματα, ἀλλ' ἐδρεύει εἰς ἓν σύνολον ἀλληλοεξαρτωμένων ἰσορροπιῶν. Ἐξ ὄλων τῶν ἀνωτέρω κατανοεῖται πλέον εὐκόλως διατί παρατηρεῖται συχνάκις ἀποτυχία εἰς τὰς προσπάθειας τῆς ἐφαρμοζομένης θεραπευτικῆς. Ἐνῶ καθημερινῶς τονίζεται ὅτι δὲν ὑπάρχουν νόσοι ἀλλὰ νοσοῦντες, δίδεται ἀμέσως ἢ ἀπάντησις ποῖα εἶναι ἡ θεραπεία τοῦ τύφου, τῆς πνευμονίας, τῆς φυματίσεως καὶ ἄλλων ἀσθενειῶν. Κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς θεραπείας λησμονεῖται ἡ ἰδιοσυγκρασία, ἡ κληρονομικότης, οἱ ὄροι τῆς διαβιώσεως, τὸ παθολογικὸν παρελθόν, αἱ προηγούμεναι ἀσθένειαι, τὰ ἴχνη ποὺ ἐγκαταλείπουν εἰς τὸν ὀργανισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ψυχικὴ του κατάστασις.

Ἐὰν ὑπάρχουν νόσοι, τότε θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ παραλληλισμὸς τῶν θεραπευτικῶν μεθόδων, συγκεκριμένως ὅμως παραγνωρίζεται ὅτι πρόκειται νὰ θεραπευθῇ ὄχι ἡ νόσος ἀλλ' αὐτὸς ὁ νοσῶν ἀνθρώπος μὲ τὰς βιολογικὰς καὶ ψυχολογικὰς ιδιότητάς του.

Καὶ αἱ θεραπευτικαὶ ἐφαρμογαί, ὅταν ἀπορρέουν ἐκ τῆς μελέτης τοῦ συνόλου τῶν γεγονότων, θὰ εἶναι ἀποτελεσματικαὶ μόνον ὅταν ἀπευθύνονται εἰς τὸν ἀνθρωπινὸν ὀλόκληρον καὶ δὲν περιορίζονται εἰς τὴν κατάργησιν αὐτοῦ ἢ ἐκείνου τοῦ ἀπομονωμένου συμπτώματος, ἀλλὰ χρησιμοποιοῦνται διὰ νὰ θεραπεύσουν ὑπάρξεις καὶ ὄχι ὄργανα, ἀρρώστους καὶ ὄχι νόσους. Διὰ νὰ ὑποβληθῇ ὁ ἀσθενὴς εἰς τὴν θεραπείαν, πρέπει νὰ τοποθετηθῇ εἰς τὸ

φυσικόν του περιβάλλον καὶ ἢ ἀπασχόλησις τοῦ ἱατροῦ νὰ εἶναι ὄχι μόνον νὰ θεραπεύη τὸ πάσχον σῶμα ἀλλὰ νὰ γνωρίσῃ καὶ τὰς ψυχικὰς ἀντιδράσεις τοῦ ἀρρώστου, διότι μόνον δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου θὰ κατορθώσῃ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν ἄρμονίαν καὶ τὴν ὑγείαν.

Ὅλα ὁμοίως αὐτὰ συμβαίνουν, διότι ἢ φυσιολογία καὶ ἢ παθολογία ὑπετίμησαν τὸν ρόλον τοῦ νευρικοῦ συστήματος εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ὀργανισμοῦ, παρ' ὅλον ὅτι εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἢ ἐξασθένησις τῶν νευρικῶν καὶ ψυχικῶν δυνάμεων εἶναι ὄχι μόνον συνέπεια ἀλλὰ ἐπίσης καὶ αἰτία διαφόρων παθήσεων. Ἐλησμόνησαν ἐπίσης, ὅτι οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἢ φυσικὴ αἰτία, ἢ ἀντίστασις εἰς τὴν νόσον συνδέεται ἀναντιρρήτως μὲ τὴν ψυχικὴν κατάστασιν τοῦ ἀρρώστου.

Ἡ φυσιολογία καὶ ἢ παθολογία, ἢ ἔρευνα καὶ τὸ πείραμα παρέλειψαν νὰ παραχωρήσουν εἰς τὰς ψυχικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ ἀνθρώπου τὴν σημαντικὴν θέσιν, ἢ ὁποία ἀνήκει εἰς αὐτάς.

Ἴδου αἱ ἀπαντήσεις εἰς τὰ τεθέντα ἐρωτήματα, ἀπαντήσεις στηριζόμεναι ἐπὶ ἐπισημονικῶν δεδομένων, ἀλλ' ὁμοίως δυστυχῶς μὴ ἐφαρμοζόμεναι εἰσέτι εἰς εὐρύτερον πεδίον. Ἡ σύγχρονος ἱατρικὴ παρ' ὅλα ταῦτα ἐξακολουθεῖ ἐν πολλοῖς νὰ τὰς ἀγνοῇ, δὲν θέλει νὰ ὑπερβῇ τὰ γεγονότα τῆς παρατηρήσεως καὶ τοῦ πειράματος, τὰ ὁποῖα ὁμοίως οὐδόλως τὴν ἐμποδίζουν νὰ συγκατανεύσῃ νὰ ἴδῃ τὸν ἀνθρώπον ἐν τῷ συνόλῳ του. Δὲν πρέπει ὁμοίως καὶ νὰ λησμονηθῇ ὅτι ἢ κρίσις αὐτὴ εἶναι ἢ κρίσις τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, καὶ οἱ ἱατροὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀποφύγουν τὰς ἰδέας καὶ τὰς ἐπιδράσεις τῆς συγχρόνου κοινωνίας, τὴν ἀταξίαν, τὴν δουλείαν τῆς εἰς τὰς ὑλικὰς ἀξίας. Γνώσις καὶ ἰδιοφυία εἶναι μάταιαι καὶ ἀνίκανοι ἐὰν δὲν συνοδεύωνται ἀπὸ τὴν κατανόησιν τοῦ ἀρρώστου, ἀπὸ τὴν συμπάθειαν, ἀπὸ τὴν καλωσύνην, ἀπὸ τὴν μελέτην τοῦ ψυχικοῦ κόσμου.

Ἡ σύγχρονος ἱατρικὴ ἀποτυγχάνει ἐπίσης, διότι δὲν κατῴρθωσε ἀκόμη νὰ συνεισφέρῃ τὴν ἀγάπην, τὴν αὐταπάρνησιν,

τὴν θυσίαν. Αἱ ἐξαιρέσεις δὲν λείπουν, ἀλλὰ εἶναι ἐλάχισται. Τὸ σῆμα ὁμοίως εἶναι ὅτι οἱ περισσότεροι ἐρευνηταὶ εἶναι μᾶλλον προσκεκολλημένοι εἰς τὴν μανίαν τῆς ἀναζητήσεως, περισσότερο περιέργοι καὶ ἱκανοποιημένοι ἀπὸ τὰ εὐρήματά των παρὰ διὰ τὴν ἀνακούφισιν τοῦ ὄφειλαν νὰ δώσουν εἰς τοὺς ὁμοίους των. Μόνον ὅταν ἢ ἱατρικὴ ἐπιληθῇ τῆς μελέτης τοῦ ἀνθρώπου, ὑπὸ τὴν πραγματικὴν ἰδιότητά του ὡς ἐνιαίου ψυχοσωματικοῦ συνόλου, τότε μόνον θὰ ἀνεύρῃ τὸν πραγματικὸν τῆς δρόμον καὶ θὰ καταστή ἢ πραγματικὴ ἀνθρώπινη ἱατρικὴ, ἢ ἀπὸ ἀνθρώπου εἰς ἀνθρώπον. Θὰ προσφέρῃ δὲ θετικὴν βοήθειαν ἐπιστρέφουσα πρὸς τὸν πλησίον.

★

Τὸ πρόβλημα ἤδη τίθεται ἀφ' ἑαυτοῦ. Ἡ ἱατρικὴ ἐπιστήμη ὀφείλει νὰ ἀλλάξῃ προσανατολισμόν, διὰ νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδον εἰς τὸ ὁποῖον ὠδηγήθη ἀπὸ τοὺς φαινομενικοὺς θριάμβους τῆς. Πρέπει νὰ ἐπανεύρῃ τὸ πνεῦμα ποῦ θὰ δυναμώσῃ τὴν πρόοδον τῆς ἐπιστήμης καὶ θὰ θέσῃ τὰς ἐπιστημονικὰς ἀνακαλύψεις εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ ἱατρικὴ μορφωσις πρέπει νὰ παύσῃ νὰ σύρεται ὀπίσω ἀπὸ ἓνα ἀκατανόητον ὕλισμόν, χρεωκοπημένον πλέον εἰς τὴν ἐποχὴν μας. Ὅπως τονίζει ὁ καθηγητὴς Jung, εἶναι ἀλήθεια καιρὸς ἢ ἐπιστήμη νὰ ἐνδιαφερθῇ παραλλήλως πρὸς τὸ ἐργαστήριον καὶ διὰ τὴν πραγματικὴν ἀνθρώπινον ψυχὴν. Εἶναι ἀνάγκη πλέον νὰ γίνῃ κατανοητὸν ὅτι ἢ φυσιολογικὴ διαταραχὴ συνοδεύει τὴν ψυχικὴν ποιούτην καὶ ὅτι ἐκ τῆς νευρικῆς ἰσορροπίας καὶ τῆς ψυχικῆς ἄρμονίας ἐξαρτᾶται καὶ ἢ φυσικὴ ἰσορροπία καὶ ἢ ὀργανικὴ ἄρμονία.

Εὐτυχῶς ὁ ἄνεμος τῆς ἀληθείας ἐπνεύσει. Εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου ἤρχισε νὰ παρατηρῆται κινήσις ζωηρὰ πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἢ παρουσιαζομένη ἐν τῇ ἱατρικῇ κρίσις θὰ λυθῇ μόνον ὅταν μὲ ἐπισημονικὸν θάρρος καὶ μὲ πίστιν ζωντανήν, ὄχι χαώδη, θὰ ἀντιμετωπισθῇ πλέον ὁ ἀρρώστος ὡς ψυχοσωματικὸν σύνολον

ἀναπόσπαστον καὶ ἀρρήκτως συνδεδεμένον.

Εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ιατρικοῦ σώματος ὅλου τοῦ κόσμου καὶ εἰς πολλοὺς τῶν πλέον ἐπιφανῶν διδασκάλων, νέαι τάσεις ἀνεφάνησαν ἀποσκοποῦσαι εἰς τὸν πνευματικὸν προσανατολισμὸν τῆς Ιατρικῆς σκέψεως. Διεπιστώθη πλέον, ὅτι διὰ τοῦ αὐθιγῆτος περιορισμοῦ τῶν ἐρευνῶν τῆς Ιατρικῆς ἐπιστήμης εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἀνατομικῶν δεδομένων καὶ τῶν φυσιολογικῶν καὶ ψυχολογικῶν φαινομένων, θεωρουμένων κατ' ἴδιαν, παρ' ὅλας τὰς ἐπιτυχχανομένας προόδους, κινδυνεύει αὐτὴ ἢ ἐπιστήμη, μὲ μίαν παρομοίαν ἐξέλιξιν, νὰ χάσῃ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ζωντανῆς ὑπάρξεως, τὴν ἔννοιαν τοῦ συσχετισμοῦ πρὸς τὰς διαφόρους ἀπόψεις τῆς προσωπικότητός του. Κατενοήθη, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ μελετηθῇ ὁ ἄνθρωπος, εἴτε ὁ πάσχων εἴτε ὁ ὑγιής, μόνον διὰ τῆς μεθόδου τῆς ἀναλύσεως. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καθορισθῇ ἢ πρόγνωσις τῆς νόσου χωρὶς νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἀκόμη καὶ εἰς μίαν ὀργανικὴν νόσον, ὁ ἀντίκτυπος τῶν ψυχολογικῶν, ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν παραγόντων, ὅπως ἐπίσης δὲν εἶναι δυνατὸν ὡς Ιατροὶ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν ἀρρώστων μας διὰ μόνης τῆς ἀναγραφῆς φαρμάκων καὶ διαιτητικῶν συμβουλῶν.

Πράγματι, εἰς τοὺς περισσοτέρους τῶν ἀρρώστων ψευδῆς στάσις ἔναντι τῆς νόσου, τῆς ζωῆς, τῶν ἀνθρώπων, ψυχικὰ πάθη καὶ ἀπωθήσεις, ἠθικαὶ παραβάσεις, πνευματικαὶ ἐπίσης, ψευδῆς στάσις ἔναντι τοῦ Θεοῦ, τύψεις συνειδήσεως, μίση, φόβοι, ἀγωνία ἐνώπιον τοῦ θανάτου κλπ. ἀσκοῦν σημαντικὸν ρόλον εἰς τὴν ἐκδήλωσιν καὶ ἐξέλιξιν τῶν νόσων. Καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν τῆς ἱστορίας τῆς Ιατρικῆς καὶ σήμερον ἀκόμη οἱ πλέον περιφανεῖς κλινικοὶ εἶχον καὶ ἔχουν ἐπίγνωσιν τῶν γεγονότων αὐτῶν καὶ τὰ ἀντιμετωπίζουν εἰς τὴν ἄσκησιν τοῦ λειτουργήματός των. Ὅλα αὐτὰ τὰ προβλήματα τὰ σχετικὰ μὲ τὰς ὀρθὰς ἀντιλήψεις περὶ ἀνθρώπου, προβλήματα τῆς νόσου, τοῦ θανάτου τῆς Ιατρικῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν ὀρίων αὐτῆς, προβλήματα πρακτικὰ ἀφορῶντα εἰς τὰς προσπα-

θείας τὰς ἀπαιτούμενας διὰ νὰ παρασχεθῇ εἰς τοὺς ἀρρώστους ἢ φυσικῆ, ἠθικῆ καὶ πνευματικῆ βοήθεια τὴν ὁποῖαν ἀπαιτοῦν τὰ δεινὰ των, ἀποτελοῦν ἀπὸ ἐτῶν θέματα πολυαρίθμων ἐργασιῶν διασῆμων Ιατρῶν, παθολόγων, χειρουργῶν, νευρολόγων ψυχιάτρων, ὡς τῶν καθηγητῶν Γερουλάνου, Jung, Biot, Bickel, Rougemont, Pouyane, τῶν Ιατρῶν Maeder, Tournier, Winter καὶ πλείστων ἄλλων ἡμετέρων καὶ ξένων. Ὅλοι ἐφιστοῦν τὴν προσοχὴν πῶν συναδέλφων των εἰς τὴν μελέτην τῶν νέων ψυχοσωματικῶν κατευθύνσεων τῆς ψυχοσωματικῆς Ιατρικῆς, τῆς Ιατρικῆς τῆς προσωπικότητος. Ἡ Ιατρικὴ τῆς προσωπικότητος ἀπετέλεσε ἐπίσης τὸ κύριον θέμα τῶν δύο διεθνῶν Ιατρικῶν συνεδρίων τῆς Γενεύης.

Χωρὶς νὰ παραβλεφθοῦν οἱ νόμοι οἱ διέποντες τὴν ἐξέλιξιν τῶν νόσων, εἶναι ἀνάγκη πλέον νὰ ἀναζητηθοῦν καὶ νὰ μελετηθοῦν ἢ ἀπειρία τῶν παραγόντων οἱ ὁποῖοι παρεμβάλλονται καὶ μεταβάλλουν αὐτοὺς τοὺς νόμους τῶν νόσων πρὸς εὐνοϊκωτέραν ἐξέλιξιν των διὰ τὴν θεραπείαν τῶν ἀρρώστων. Οἱ παράγοντες αὐτοί, φυσικοί, φυσιολογικοί, ψυχολογικοί, ἠθικοί, οἰκογενειακοί, κοινωνικοί, ἀσκοῦν τεραστίαν ἐπίδρασιν καὶ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς Ιατροὺς καὶ μόνον νὰ τοὺς θέσουν εἰς ἐφαρμογὴν. Ἄλλως, ἐὰν οἱ Ιατροὶ ἀκολουθήσουν τὸν παλαιὸν δρόμον, τὸν ἀρνητικόν, θὰ ἀφίνουν τὰς μάστιγας τῶν νόσων νὰ λυμαίνωνται τὴν ζωὴν καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου.

★

Ὅταν ἡ Ιατρικὴ ἐπιστήμη θελήσῃ νὰ ἐξετάσῃ τὰ Ιατρικὰ προβλήματα ὄχι κατὰ τρόπον ξηρὸν καὶ ὕλιστικόν, τότε τὰ προβλήματα ποὺ παραμένουν ἄλυτα θὰ τεθοῦν πρὸ αὐτῆς μὲ διαφορετικὴν μορφήν. Καὶ αὐτὸ θὰ ἐπιτευχθῇ μόνον ὅταν οἱ Ιατροὶ ἀντιληφθοῦν, ὅτι τὸ ἀνθρώπινον ὄν δὲν εἶναι ἄθροισμα ὀργάνων καὶ συστημάτων, ἀλλὰ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ψυχὴν, ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτὴ εἶναι κᾶτι τὸ πνευματικὸν καὶ ὅτι αὐτὴ ἐπηρεάζει καὶ ρυθμίζει καὶ τὴν βιολογικὴν ζωὴν τοῦ ἀτόμου.

Διὰ νὰ ἐπιτύχουν αἱ προσπάθειαι τῶν

ιατρῶν εἰς τὸν μεγαλειώδη ἀγῶνα τὸν ὀπρῖον εἶναι πλέον ὑποχρεωμένοι νὰ ἀναλάβουν διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῶν ὁμοίων των, πρέπει νὰ ἀπευθυνθοῦν πρὸς τὸ ἠνωμένον ψυχοσωματικὸν σύνολον. Οὔτε ὁ ἰατρὸς δύναται πλέον νὰ περιορίζεται εἰς μίαν ὑλιστικὴν ἐπιστήμην οὔτε ὁμοίως καὶ ὁ ψυχολόγος νὰ ἀποσπᾶται ἀπὸ τὴν συγκεκριμένην ἐνσάρκωσιν ἀλλὰ καὶ οἱ δύο νὰ τείνουν πρὸς τὴν πλήρη, ἀρτίαν ἰατρικὴν.

Ἡ πλήρης αὐτὴ ἰατρικὴ, ἡ ἀπὸ ἀνθρώπου εἰς ἄνθρωπον, διαφέρει τελείως ἀπὸ τὴν ὑλιστικὴν ἰατρικὴν ὡς καὶ ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ἀπομακρυνομένην ἀπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐνώσεως τῆς ψυχῆς μετὰ τοῦ σώματος.

Ἡ ὀλοκληρωμένη ἰατρικὴ ἐπιστήμη ἀνοίγει σήμερον τοὺς νέους ἰατρικοὺς ὀρίζοντας πρὸς τοὺς ὁποίους πᾶς ἐπιστήμων ἐπιθυμῶν νὰ εὐρίσκειται ἐντὸς τῶν ὀρίων τῆς ἰατρικῆς ἀληθείας ὀφείλει νὰ κατευθύνῃ τὴν πορείαν του. Ἐξερχομένη ἡ ἰατρικὴ ἀπὸ τὸ μονομερῶς ὑλιστικὸν πεδῖον ὅπου εὐρίσκειται, θὰ ἀντικρύσῃ μὲ διαφορετικὸν βλέμμα τὰ διάφορα προβλήματα, θὰ ἴδῃ τὸν ἄνθρωπον ὅπως πράγματι εἶναι καὶ τότε δὲν θὰ περιορίζεται πλέον εἰς τὸν ἀγῶνα μόνον κατὰ τοῦ θανάτου, εἰς τὴν παράτασιν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ἀλλὰ θὰ ἐπεκταθῇ μέχρι τῆς προσφορᾶς τῆς εὐτυχίας, θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ψυχοσωματικῆς ἰσορροπίας, θὰ συνεισφέρῃ πραγματικὰ εἰς τὸν ἄρρωστον (Winter-Biot κ. ἄ.). Ἀποβλέπουσα καὶ εἰς τὸν ψυχικὸν κόσμον, θὰ βοηθήσῃ τὸν ἄρρωστον νὰ μάθῃ νὰ κάμνῃ ἀγαθὴν χρῆσιν τῆς ζωῆς αὐτῆς, τὴν ὁποίαν δυστυχῶς ὁ ἄνθρωπος ζητεῖ νὰ διατηρήσῃ διὰ νὰ τὴν καταστρέφῃ καθημερινῶς, ἐφ' ὅσον καὶ αὐτὸς δὲν ἀπευθύνεται παρὰ μόνον εἰς τὴν ὑλικὴν διατήρησιν τοῦ σώματος, ἀγνοῶν τὴν ψυχὴν, ἡ ὁποία κυβερνᾷ τὸ σῶμα.

Διὰ νὰ λυθῇ ὁμοίως τὸ πρόβλημα δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ ἀλλάξῃ πορείαν ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη. Πρέπει ἐκ παραλλήλου καὶ οἱ ἄρρωστοι νὰ μάθουν τὴν ἀλήθειαν, καθοδηγούμενοι ἀπὸ τοὺς ἰατροὺς των. Τότε θὰ ἀποκατασταθῇ ἡ ἀπόλυτος ἐμπιστοσύνη μετὰ τὸν ἰατροῦ καὶ ἄρρωστου ἐκ τῆς ὁποίας τόσα ἀγαθὰ διὰ τὴν ὑγείαν τοῦ πάσχον-

τος ἐξαρτῶνται. Θὰ ὑποστοῦν καὶ αὐτοὶ ἀληθῆ μεταμόρφωσιν, ὅταν ἀντιληφθοῦν ὅτι ἡ ἀποστολὴ τοῦ θεραπεύοντος αὐτοὺς ἰατροῦ δὲν εἶναι μόνον ἡ προσωρινὴ ἀνακούφισις καὶ ἐνίοτε ἡ θεραπεία των. Θὰ μάθουν νὰ προφυλάσσονται καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς ψυχικοὺς ἀντικτύπους, οἱ ὁποῖοι εἶναι καὶ ἡ κυριώτερα ἀφορμὴ τῆς σωματικῆς δυστυχίας των. Θὰ μάθῃ ὁ ἰατρὸς, ἀλλὰ καὶ ὀφείλει νὰ διδάξῃ εἰς τοὺς ἄρρώστους του, ὅτι ὁ ἄνθρωπος μόνον ὅταν ἐπανεύρῃ τὴν πίστιν θὰ ἀποκτήσῃ προσωπικότητα καὶ διὰ τῆς ἀκτινοβολίας αὐτῆς, διὰ τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης, διὰ τῆς ἀληθοῦς κατανοήσεως τῶν νόμων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως θὰ δυνηθῇ νὰ ζήσῃ εὐτυχισμένα καὶ ἄρμονικὰ, θὰ εἶναι πραγματικὰ ὑγιής.

Τὸ ἔργον αὐτὸ βεβαίως εἶναι δυσχερές, ἴσως δὲ ἐν πολλοῖς νὰ θεωρηθῇ καὶ ἀδύνατον. Καὶ ὁμοίως δὲν ἀπαιτεῖ τίποτε ἄλλο εἰ μὴ τὴν συνεργασίαν ὄλων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἀναγνωρίζουν τὴν ὑπεροχὴν, τὰ πρωτεῖα, τοῦ ψυχικοῦ κόσμου, τὴν ἱεραρχίαν ψυχῆς καὶ σώματος καὶ οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀποφασίσῃ ὄχι μόνον θεωρητικῶς ἀλλὰ καὶ πρακτικῶς νὰ θέσουν εἰς ἐφαρμογὴν τὰς πεποιθήσεις των (Winter). Καὶ εἶναι ἀληθὲς ὅτι αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸ ἰδανικὸν ὀλοκλήρου τοῦ ἰατρικοῦ κόσμου, προϋποθέτει ὁμοίως ἀτομικὸν βίωμα, ἀγάπην καὶ νέον τρόπον ἐργασίας πρὸς ἐξυπηρέτησιν ἐνὸς κοινῶν σκοποῦ. Δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ ἀγαπήσῃ τὴν ἰατρικὴν ἐὰν δὲν ἀγαπήσῃ τοὺς ἄρρώστους.

Ὅταν ὁμοίως αὐτὸ ἀρχίσῃ νὰ πραγματοποιηθῇ, τότε πλέον θὰ σημάνη τὸ τέλος τοῦ συγχρόνου ἀρριθισμοῦ, τῆς δεισιδαιμονίας τῶν ἀτόμων, τῆς ἀναζητήσεως προσωπικῶν ἐπιτυχιῶν, τῶν ἐγωϊστικῶν ἐπιδιώξεων. Καὶ αὐτὸ εἶναι δυνατὸν νὰ κατορθωθῇ ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς ἰατροὺς, ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς ἐπιστήμονας, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν δύναμιν τῆς πίστεως, παραμερίζοντες τὰς ἀτομικὰς φιλοδοξίας, μὲ ἐπίγνωσιν ἀπόλυτον τῆς κοινωνικῆς ἀποστολῆς των, συσσωματωμένοι, θὰ δημιουργήσουν ὅσα πολλάκις ὄλοι οἱ ἰατροὶ ὀνειρεύονται καὶ θέλουν νὰ πραγματοποιήσουν καὶ

τὰ ὁποῖα μόνον διὰ τῆς πρῶτης δύνανται νὰ γίνουν πραγματικότητες.

Δ. Ε. ΧΑΡΟΚΟΠΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

α) Ἑλληνική:

Α. Α: Ἡ ἀρρώστια καὶ ἡ ψυχὴ, <Ἀκτίνες> Ἀπρίλιος 1948.

Λ. Ἀγαπητοῦ: Ὁ ἀγώνας γιὰ τὸ φυματικό ἄνθρωπο, <Ἀκτίνες> Ἰούλιος, Αὐγούστος 1945.

Λ. Ἀγαπητοῦ: Τὸ διεθνὲς ἰατρικὸν συνέδριον τοῦ BOSSEY, <Ἀκτίνες> Δεκέμβριος 1947.

Λ. Ἀγαπητοῦ: Αἱ νεώτεραι ἀντιλήψεις διὰ τὴν θεραπείαν τοῦ φυματικοῦ ἀρρώστου, <Ἀκτίνες> Σεπτέμβριος 1948.

Γ. Ἀποστόλου: Ἡ ἀρρώστια καὶ τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς, <Ἀκτίνες> Νοέμβριος 1947.

Γ. Ἀποστόλου: Ἡ ἐπίδρασις τοῦ ψυχικοῦ παράγοντος στὸν ὀργανισμόν, <Ἀκτίνες> Νοέμβριος, Δεκέμβριος 1946.

Μ. Γερουλάνου: Ἡ νόσος ὡς γενικὴ τοῦ ὀργανισμοῦ λειτουργικὴ παρεκτροπὴ, <Ἀκτίνες> Αὐγούστος 1947.

Μ. Γερουλάνου: Ψυχικαὶ ἐπιδράσεις ὡς νοσογόνος παράγων, Ἀθήναι 1947.

Μ. Γερουλάνου: Ἀπὸ τῆς ὀλισθητικῆς εἰς τὴν ψυχοσωματικὴν ἀντίληψιν τοῦ ἀνθρώπου, <Ἀκτίνες> Ἀπρίλιος 1948.

Διακρήρυξις τῆς <Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων>: Ἡ ψυχικὴ κατασκευὴ τοῦ ἀνθρώπου. Ἀμοιβαία ἐπίδρασις σώματος καὶ ψυχῆς. Ἀθήναι 1946 σ. 60 ἐξ.

Α. Καραντώνη: Γιατροὶ καὶ κοινὸ στὴ σύγχρονῃ ἰατρικῇ, <Ἀκτίνες> Νοέμβριος 1945.

Α. Καραντώνη: Ἡ ὑπερνίκησις τοῦ ὀλισμοῦ εἰς τὴν ἰατρικὴν, <Ἀκτίνες> Μάϊος 1947.

Β. Πλοσμίδη: Ὁ Jung γιὰ τὴν ὑπόστασιν τοῦ ψυχικοῦ παράγοντος, <Ἀκτίνες> Μάϊος 1946

β) Ξένη:

Abrami: Les troubles fonctionnels en pathologie—Presse Medicale 23 Decembre 1936.

R. Allendy: La médecine et les agents imponderables (Médecine offici-

elle et médecines heretiques) Paris 1945.

R. Biot: Vers l'unité de la médecine (Médecine officielle et médecines heretiques), Paris 1945.

R. Biot: Au service de la personne humaine, Paris 1945.

R. Biot: Le corps et l'âme, Presences, Paris 1938.

A. Carrel: L'homme cet inconnu, Paris 1935.

A. Carrel: Le rôle futur de la médecine (Médecine officielle et médecines heretiques) Paris 1945.

V. Clovis: Leçon inaugurale (Presse medicael, Mai 20, 1939).

N. Fiessinger: Le raisonnement en médecine, Paris 1946.

C. Jung: L'homme à la decouverte de son âme, Genève 1945.

E. Jottras: Analyse scientifique et médecine humaine (Médecine officielle et médecines heretiques, Paris 1945).

T. Keller: La médecine à un tournant (Revue medicale de la Suisse Romande, 25 Mars 1941).

C. Kennedy: The art of medicine in relation to the progress of thought (Aktines May 1946).

J. Loebel: Ayons confiance dans la médecine, Paris 1935.

G. Liengme: Pour apprendre a mieux vivre, 1936.

J. Menkes: Médecine sans frontières, Genève 1946.

F. Pastorelli: Servitude et grandeur de la maladie, Paris 1933.

Jean Rougemont: Vie du corps et vie de l'esprit, Lyon 1945.

P. Tournier: Médecine de la personne, Neuchâtel 1945.

P. Tournier: Technique et foi, Neuchâtel 1946.

P. Tournier: La désharmonie de la vie moderne, Neuchâtel 1948.

P. Tournier: Les forts et les faibles, Neuchâtel 1948.

P. Vallery-Radot: Quelques grands problèmes de la médecine contemporaine, Paris 1936.

P. Winter: Que devrait être une médecine traditionnelle (Médecine officielle et médecines herétiques, Paris 1946).